

Homilie: 150 jaar orthodoxie
Datum: 22 mei 2012

Geliefde broeders en zusters,

Tweeëndertig jaar na de onafhankelijkheidsverklaring van België, onder de regering van de eerste Koning Leopold George Christian Frederick van Saxe-Coburg-Gotha, onder het bestuur en met de zegen van de Heilige Filaret, Metropoliet van Moskou, werd te Brussel het kleine scheepje van de Russische Orthodoxe Kerk te water gelaten. Het is het jaar waarin de arts Louis Pasteur het pasteuriseren uitvindt, waarin de componist Claude Debussy wordt geboren en de schrijver Maurice Maeterlinck het levenslicht ziet te Gent. Eveneens is 1862 het jaar waarin het beroemde werk van Victor Hugo 'Les Misérables' gepubliceerd wordt, evenals het Russische meesterwerk van Ivan Turgenev 'Vaders en Zonen'. Victor Hugo beschrijft de armoede en uitzichtloze ellende van de armen en verworpenen van de maatschappij en klaagt, net als Dostojevski, de wantoestanden aan, die in stand worden gehouden door wetten, die alleen de rijken beschermen. In 'Vaders en Zonen' doet het nihilisme zijn intrede. Deze filosofische richting zal de moderne, zogeheten 'Post-Christelijke Cultuur' volledig in de ban houden: het afbreken van de morele waarden, het relativiseren van de waarheid en het ontkennen van het bestaan van God. Het is tevens het geboortjaar van Auguste Lumière, de pionier van de fotografie en de film, die weldra heel de manier van kijken naar de natuur en de cultuur, naar de waarden en naar de evenmens, zowel in het Oosten als het Westen, zal bepalen. We worden fragmentarische kijkers, die de onderliggende boodschap van de beelden slikken zonder deze te begrijpen en daardoor onze persoonlijkheid laten veranderen zonder dat we er erg in hebben.

En juist in deze bewogen tijd wordt het tijdloze scheepje van de Orthodoxe Kerk ten doop gehouden. De champagnefles, die gebruikelijk tegen de romp wordt stukgeslagen ontbreekt, en evenzeer het 'hoezee en hoera'-geroep. In plaats daarvan drinken de vromen aan de Heilige Kelk, en smeken met aandrang: 'Heer, red Uw volk'.

Gedurende honderd vijftig jaar werd er aan dit scheepje verder gebouwd door zowel hiërarchen als gelovigen. Bisschop Alexander consolideerde de Kerk, Aartsbisschop Basile zette de deuren wijd open, zodat iedereen die zocht naar genezing voor hun ziel, kon binnentreden. Onder Aartsbisschop Simon groeide het scheepje uit tot een volwaardig schip, bruisend van leven en activiteit en in staat de zwaarste stormen te trotseren.

Reeds 150 jaar is de boeg gericht naar de Andere Oever, waar Christus de gelovigen opwacht bij een brandend kolenvuur met wat vis en brood. Hij wenkt en roept ons om deel te hebben aan de warmte van Gods Eeuwige Liefde en te genieten van het feestmaal van het Lam, brekend het brood van de Eindeloze Vreugde.

Laten we nu even dit schip van dichterbij bekijken. Op het eerste zicht ziet het er niet erg zeewaardig uit. Het is zeker geen cruiseschip of luxeboot, die aan de Titanic doet denken. Wij kennen allen het roemrijke, maar dramatische einde, dit jaar 100 jaar geleden. De zelfverzekerdheid en de hoogmoed van de mens beweerden, bij de tewaterlating, dat dit schip nooit kon vergaan. Het plezier en de onachtzaamheid aan boord en een ijsberg beslisten er anders over.

Het is evenmin een oorlogsbodem, vol dreiging en gericht op vernietiging, zoals wij de Potjomkin kennen uit de film van Eisenstein.

Het schip van de Kerk is geen plan, getekend door een menselijke scheepsbouwer, maar een creatie van de Goddelijke Drie-Eenheid, waarvan het proefmodel werd getest bij de hernieuwing van het menselijke ras ten tijde van Noach. De Heer zegt in het Evangelie, ons door Lukas opgetekend: *“En gelijk het geschiedde in de dagen van Noach, zo zal het ook zijn in de dagen van de Zoon des mensen: zij aten, zij dronken, zij huwden, en zij werden ten huwelijk genomen tot op de dag, waarop Noach in de ark ging en de zondvloed kwam en allen verdelgde. Op dezelfde wijze zal het gaan op de dag, waarop de Zoon des mensen geopenbaard wordt.”* (Luk. 17,26-27 en 30) Daarom kwam de Zoon van God naar de aarde om het mensenras de mogelijkheid te bieden om te ontsnappen aan de vloed, die de aarde met de wateren van de zonde overspoelt. Daarom heeft de Verlosser Zijn Ark gebouwd, waarin wij een veilig onderkomen kunnen vinden. Op eigen kracht kunnen we immers nooit de oversteek maken naar het Eeuwige Land van de Onsterfelijkheid.

Het onbederfelijk hout voor de constructie van de ark schenkt Hij ons in Zijn levenschenkend Kruis, want Zelf heeft Hij onze zonden in Zijn Lichaam op dit Hout gebracht, opdat wij, aan de zonden afgestorven, voor de gerechtigheid zouden leven. *“En door zijn striemen zijt gij genezen.”* (1Pe. 2,24) Niet langer geldt het bevel: *“Beklimt het gebergte, haalt hout en bouwt dit huis. Dan zal Ik er welgevallen aan hebben en verheerlijkt worden, zegt de Heer”* (Hag. 1,8) want Christus Zelf beklom de berg Golgotha en haalde het hout om de ark van redding te bouwen. Heel de mensheid wordt aan boord uitgenodigd, alle volkeren, zonder onderscheid van taal of ras of huidskleur, want, zoals Ireneus van Lyon ons leert: *“Slechts zij die in de ark beschermd zijn, zullen in leven blijven.”* (Ireneus: Prediking der Apostelen, 19) Wat betekent het feit dat, ten tijde van de zondvloed, de mens buiten de ark sterft, maar binnen de ark wordt bewaard voor het leven? Het geeft aan dat alle trouwelozen vergaan in de golfslagen van hun zonden, terwijl de eenheid van de Heilige Kerk, zoals de compactheid van de ark, haar gelovigen bewaart in geloof en in liefde. (Gregorius Dialogos Registrum Epistolarum Boek XI, brief 46)

De ark is in drie verdiepingen gebouwd. De onderste verdieping is de breedste en de langste, de tweede is minder breed en lang en de derde verdieping vernauwt zich tot in de top één el, met slechts één venster op de zijkant (Gregorius van Elvira (PLS I).

Ook dit beeld vinden we terug in de Orthodoxe Kerk in België. De grootste en breedste verdieping onderaan bevat veel mensen, die zichzelf ‘Orthodox’ noemen, omdat zij orthodox gedoopt zijn. Zelden klimmen ze op naar de tweede verdieping waar het heiligdom gelegen is. Ze komen slechts sporadisch in de tempel: bij ziekte en overlijden, en om een panichide te laten verrichten door de priester voor een familielid dat niet langer op deze wereld verblijft. Dat zijn de, verontschuldig mij mijn woordkeuze, ‘Paastoeristen’. In de Heilige en Grote Nacht van het Pascha lijkt het schip in brand te staan door de vele kaarsen in de handen van de gelovigen. Wie op dat ogenlik naar de ark kijkt, ziet een vuurbaken, dat de richting aanwijst en de duistere nacht rondom verlicht met de stralen van de Opstanding van Christus. Zeer snel worden de kaarsen echter uitgeblazen en vergeten de mensen de heilige vreugde die het hart heeft verwarmd. Ze keren terug naar het eerste dek, waar men zich onledig houdt met de aardse zorgen. Sommigen leunen zo ver over de reling dat ze overboord vallen en ze beseffen zelfs niet dat ze in de woelige wereldzee zijn terecht gekomen, waar het water ondrinkbaar is. Het zilte water vergiftigt het redelijke verstand. Slechts weinigen beseffen dat het ene heilzame water, dat water is, dat opwelt uit de doorstoken zijde van de Verlosser, Die enkel binnen in de Ark ontmoet kan worden. Anderen laten zich verleiden door voorbijvarende luxeboten, waar luide muziek en opzweepende dansritmes alle aandacht trekken. Ze springen overboord en zwemmen naar dat droomschip toe, ofschoon ze met zekerheid weten dat het weldra met man en muis zal vergaan. Ze zijn als de raaf die, door Noach uitgezonden, niet tot

de ark terugkeerde. De heilige Augustinus verwoordt het aldus: “De raaf werd na veertig dagen uitgezonden, maar keerde niet terug, want hij werd aangetrokken door een drijvend karkas. Zo is ook de man die bezoedeld is door onreine begeerten, hij is belust op de dode dingen die buiten in de wereld zijn.”

Anderen springen weliswaar niet overboord, maar kijken gefascineerd naar wat Auguste Lumière als pionier is begonnen. Film en televisie, de valse lichten van deze tijd, vervangen het geestelijke leven. Emoties worden gemeten naar wat op het scherm wordt getoond als echte liefde en waarachtig geluk. Vaak wordt zelfs het verstand bedrogen door wat ge vulgariseerd wordt voorgeschoteld, terwijl het geestelijke oog van ons hart verduistert en blind wordt. Men is niet langer in staat de wonderwerken des Heren te zien en de liefde van God in het dagelijkse leven te ervaren.

Anderen aan boord van de ark willen de kruisbanier, die boven de ark wappert, vervangen door een andere vlag, zoals het bij de Potjomkim is gebeurd. Ze willen een vaandel hijsen in de kleur van hun land of natie, maar vergeten dat de ark waarop wij allen varen, niet onze eigendom is, maar alleen aan Christus toebehoort. Door deze verengde visie merken ze niet dat de duisternis rondom de ark steeds dieper en beklemmender wordt en dat er duizend maal tienduizenden drenkelingen rond de ark hun leven pogen veilig te stellen. De droevig lange nacht van het nihilisme dreigt alles te verstikken onder de ondoordringbare mistflarden van de wanhoop. Waar zijn nu de jonge mannen tot wie Christus kan zeggen: “Ik zal mensenvissers van u maken.”?

Zoals Victor Hugo in zijn boek het niet alleen opneemt voor de armen en verachten, maar tevens de onverschilligheid aanklaagt, moeten wij dan niet nu eveneens met droefheid in het hart vaststellen dat zovelen in gevaar verkeren, dat zovelen zelfs hun eigen ziel minachten? Waar zijn nu de dappere, jonge vrouwen, de nieuwe Magdalena's, die de knusse gezelligheid verlaten om Christus te verkondigen en de vreugdeboodschap van Christus' Opstanding brengen, ja zelfs met gevaar voor hun leven, zoals eertijds Maria deed toen zij zich bij de keizer aanmeldde?

Er is ook nog een derde dek op de ark, het telt slechts één raam. Daar liggen de rijkste schatten opgestapeld. Wie door dat raam kijkt, ziet slechts de Hemel. Zeer weinigen, haast niemand waagt zich om op dit Belgische schip de ladder te beklimmen, die naar deze hoogste verdieping voert, al kent iedereen de woorden van onze Meester: “*Want eng is de poort, en smal de weg, die ten leven leidt, en weinigen zijn er, die hem vinden.* (Mat. 7,14) Het vredevolle leven leiden van een duif spreekt nog weinigen aan. Augustinus verwoordt misschien de reden: “Want de duif werd uitgezonden, maar zij vond geen rust en keerde naar de ark terug. Zo is in het Nieuwe Testament geen rust in deze wereld beloofd aan de heiligen.” Zeven dagen later wordt de duif nogmaals uitgezonden. Dit getal duidt op de zeven gaven van de Heilige Geest, welke elke christen nodig heeft om tot de volle mannenmaat in Christus te komen. Wie Gods Geest niet heeft, is geestloos en daarom zegt de heilige Serafim van Sarov met zoveel nadruk: “Het doel van het Christelijk leven is het verwerven van de Heilige Geest.” Zij die deze Trooster verwerven, worden dragers van de olijftak, het symbool van de Hemelse Vrede, het zinnebeeld van de vredeskus welke de Allerheiligste Drie-Eenheid ons geeft. Waarom toch is men zo weigerachtig om door God omhelsd te worden?

Zoals wij het Pascha hebben gevierd, dienen we straks met evenveel vreugde het Heilig Pinksterfeest te vieren, het feest waarop Christus Zijn belofte vervult en ons de rijkdom schenkt van de inwoning van God in ons hart. De heilige Joannes Chrysostomos leert ons: “Het Pinksterfeest is de voltooiing van onze plechtigheden,

het eerste of de Acropolis van alle feesten, daar het de beloften van de Heer vervult... Vandaag verblijdt Hij ons met de Komst van de Heilige Geest en zendt ons uit de Hemel ontelbare goederen. Komen niet alle genaden der zaligheid ons toe van de Goddelijke Geest? Hij redt ons uit de slavernij, roept ons op tot de vrijheid en vereert ons met het Goddelijk Kindschap.”

Nu het heilig Pinksterfeest nakend is, laten wij gezamenlijk onze vurigste gebeden opzenden voor de ark, waarop wij varen doorheen de levenszee en de stormen van deze moeilijke tijden. Smeken wij de Heer om vissers te zenden, die de drenkelingen redden uit die kille zee van de onverschilligheid en egoïsme. Bidden wij voor hem die nu aan het roer staat en de ark moet loodsen doorheen de opgezweepten golven. Bidden wij voor onszelf om de gave van de goddelijke Geest. Maken wij onszelf klaar zodat Hij in ons kan verblijven. En doen wij zoals de heilige Filaret van Moskou van ons vraagt: “Bedenk dan hoe onze plechtigheid zal moeten zijn. Zij moet zeer goed lijken op die der Engelen. Zij moet het Paradijs en de Hemel waardig zijn! Denk niet dat onze eis buitensporig is en onmogelijk voor onze zwakheid. Hij die feest viert met een rein hart, viert feest met de Engelen. Hij die het viert met liefde tot God en tot de opgestane Jezus Christus, in een geest van broederlijkheid voor zijn naaste, viert het in gemeenschap met de Hemelse Kerk, want de Hemel is niets anders dan het Koninkrijk van de Goddelijke Liefde.

Geliefde broeders en zusters, laten wij niet alleen in de Paasnacht een vuurbaken zijn die de nacht in de wereld verlicht, maar laten wij ervoor zorgen dat de olie in onze lampen nooit opraakt. Houden wij onze lampen brandend, zodat elkeen die in gevaar verkeert, bij ons veiligheid kan vinden. Dan zal de Heer bij Zijn Komst tot ons kunnen zeggen: “Goed gedaan, gij trouwe dienaar.”

Amen